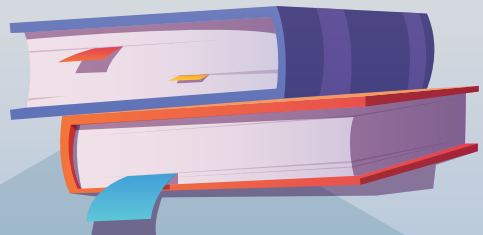

DİN ÖĞRETİMİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

11.
SINIF

TEFSİR
ETKİNLİK
KİTABI

**DİN ÖĞRETİMİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ**

11. SINIF
TEFSİR
ETKİNLİK
KİTABI

YAZARLAR

Dr. Fatma BALCI ARVAS
Dr. Numan KONAKLI
Ayşe SAĞLAM
Hüseyin ÇINAR
Süleyman EMİROĞLU

Editör

Süleyman EMİROĞLU

Program Geliştirme Uzmanı

Talip AYDEMİR

Dil Uzmanı

Mehmet Emin SARIKAYA

Ölçme ve Değerlendirme Uzmanı

Hülya ERDUL

Rehberlik ve Psikolojik

Danışma Uzmanı

Kenan PINARBAŞI

Mevlüt SELVİ

Grafik Tasarım Uzmanı

Hakan AVLUKARI

Meryem ÜNSEL

Yahya ÖZTÜRK

İÇİNDEKİLER

4. Ünite

Kur'an'ı Anlama ve Yorumlama

1. KAZANIM: Kur'an'ı anlama ve yorumlamanın önemini kavrar.

1. Etkinlik: Başlık Bulma	7
2. Etkinlik: Bulalım	10

2. KAZANIM: Kur'an'ı anlama ve yorumlamada temel ilke ve yöntemleri açıklar.

3. Etkinlik: Eşleştirme	13
4. Etkinlik: Oku-Bul-Yaz	16

3. KAZANIM: Ayetlerin nüzul sebeplerini ve hadisleri bilmenin Kur'an'ı anlamadaki yerini açıklar.

5. Etkinlik: Bulalım-Yazalım	19
6. Etkinlik: Boşluk Doldurma	22

4. KAZANIM: Kur'an'ı anlama ve yorumlamada sahabe ve tâbînin rolünü fark eder.

7. Etkinlik: Çengel Bulmaca	25
8. Etkinlik: Oku-Yorum	28

5. KAZANIM: Nasr suresi ile ilgili verilen tefsirleri değerlendirir.

9. Etkinlik: Doğru-Yanlış	30
10. Etkinlik: Boşluk Doldurma	33

6. KAZANIM: Tebbet suresi ile ilgili verilen tefsirleri değerlendirir.

11. Etkinlik: Çengel Bulmaca	36
12. Etkinlik: Oku-Yorum	39

7. KAZANIM: Haşr suresi 21-24. ayetler ile ilgili verilen tefsirleri değerlendirir.

13. Etkinlik: Bulalım	42
14. Etkinlik: Boşluk Doldurma	45

KİTABIMIZI TANIYALIM

Ders adı

Sınıf

Kazanım

Etkinlik sıra numarası

Etkinlik süresi

Ünite adı

Etkinlik süreci
açıklaması

Değerlendirme
yöntemi

Etkinlik adı

Etkinlik yönergesi

Etkinlik alanı

Cevap
anahtarı

ETKİNLİK 1
TEFSİR
4. Ünite: Kur'an'ı Anlama ve Yorumlama

Kazanım: Kur'an'ı anlama ve yorumlaması becerisi kazanır.

Süreç

1. Ek-1'deki etkinlik öğrenci sayını kadar çoğaltılarak dağıtılır.
2. Ek-1'de çeşitli eserlerden Kur'an'ı anlama ve yorumlama ile ilgili alıntı metinlerin bulunduğu öğrencilere gösterilir.
3. Öğrencilerden öncelikle verilen metinleri dikkatli bir şekilde okumaları istenir.
4. Daha sonra öğrencilere okudukları bu metinlere bir başlık bulmaları iletilir.
5. Öğrencilerin metinlere başlık bulup yazmalarından sonra etkinlik sona ermektedir.

Değerlendirme: Soru ve cevaplarla kazanımın gerçekleşip gerçekleşmediği kontrol edilir.

7

BAŞLIK BULMA
ETKİNLİK 1
EK-1

Aşağıdaki metinleri okuyarak bunlara en uygun başlıklar yazınız.

1. "Her zaman ve her devirde dini, felsefi ve ilmi eserlerin muhatapları tarafından iyice anlaşılıp kavranabilmesi için onların, kendilerini iyi anlayanlar tarafından doğru şekilde açıklanması lazım gelir. Bu gibi eserlerde böyle esas ve prensipler vardır ki onu okuyan herkes ne demek istediğini anlayamaz. Hele insanlığı dâillet bataklığından kurtaracak esasları ihtiva eden ilahi kitapların içeriği, muhatapları tarafından daha iyi anlaşılması gerekir. O hâlde ilahi kitapların sonucunu olan Kur'an'ın Müslümanlar hatta bütün insanlar tarafından anlaşılıp insanların ona bağlanabilmesi için mütak surette tefar ve zoh edilmesi icap etmektedir." (İsmail Cerrahoglu, Tefar Usulü, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Ankara, 1965, s. 270.)
2. "Kur'an'da manaları kolayca anlaşılabilircek nitelikte ayetler olduğu gibi, manalarının anlaşılmasında haric bir delile ihtiyaç gösteren müphem, müjtek, müjmel ve mütek ayetler de bulunmaktadır. Genel görüşe itibariyle müteşâbih denilen bu tarz nasılların anlaşılması için de ihtisas ehlinin tefasına ihtiyaç vardır. Kur'an müminlerin şahıs ve toplumsal hayatlarını düzenlemek amacıyla hukuki hükümler koymuştur. Bu hükümleri ortaya çıkarmak yalnızca Arapçayı bilmekle mümkün değildir." (Muhsin Demirci, Tefar Usulü ve Tarifi, MÜİF Yayınları, İstanbul, 1998, s. 271.)
3. "Kur'an-ı Kerim Müslümanların din ve dünya hayatları için temel rehberdir. Dolayısıyla inşiden itibaren başlayan müminlerin onu anlama çabaları, farklı coğrafya ve zamanlarda kıyamete kadar sürecektir. Bu nedenledir ki Kur'an'ın yorumlanması ve onun öğrettiği değerlerin hayata geçirilmesi, Müslümanların geliştirdiği bütün bilimlerin ortak amacı olmuştur." (Mehmet Paçacı, Kur'an'a Giriş, SAM Yayınları, İstanbul, 2018, s. 93.)

8

BAŞLIK BULMA
ETKİNLİK 1
EK-2

CEVAP ANAHTARI

1. Kur'an Tefsirine Neden İhtiyaç Duymaktadır?
2. Kur'an'ın Tefar Edilmesini Gerektiren Sebepler
3. Kur'an Tefsirinin Önemi

9

**ÜNİTE
4**

**KUR'AN'I
ANLAMA VE
YORUMLAMA**

Kazanım: Kur'an'ı anlama ve yorumlamanın önemini kavrar.

Süreç

1. Ek-1'deki etkinlik öğrenci sayısı kadar çoğaltılarak dağıtılır.
2. Ek-1'de çeşitli eserlerden Kur'an'ı anlama ve yorumlama ile ilgili alıntı metinlerin bulunduğu öğrencilere gösterilir.
3. Öğrencilerden öncelikle verilen metinleri dikkatli bir şekilde okumaları istenir.
4. Daha sonra öğrencilere okudukları bu metinlere bir başlık bulmaları iletilir.
5. Öğrencilerin metinlere başlık bulup yazmalarından sonra etkinlik tamamlanır.

Değerlendirme

Soru ve cevaplarla kazanımın gerçekleşip gerçekleşmediği kontrol edilir.

Aşağıdaki metinleri okuyarak bunlara en uygun başlıkları yazınız.

1.

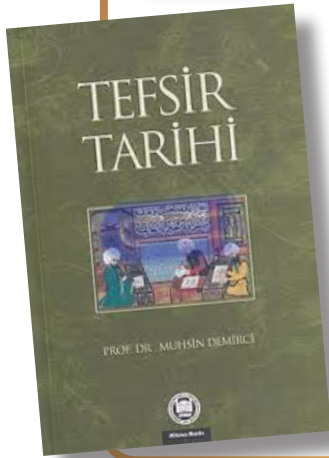

.....

"Her zaman ve her devirde dinî, felsefi ve ilmî eserlerin muhataplar tarafından iyice anlaşılıp kavranabilmesi için onların, kendilerini iyi anlayanlar tarafından izah edilip açıklanması lazım gelir. Bu gibi eserlerde öyle esas ve prensipler vardır ki onu okuyan herkes ne demek istediğini anlayamaz. Hele insanlığı dalâlet bataklığından kurtaracak esasları ihtiva eden ilahî kitapların içeriğinin, muhatapları tarafından daha iyi anlaşılması gerekir. O hâlde ilahî kitapların sonuncusu olan Kur'an'ın Müslümanlar hatta bütün insanlar tarafından anlaşılıp insanların ona bağlanabilmesi için mutlak surette tefsir ve izah edilmesi icap etmektedir."

(İsmail Cerrahoğlu, Tefsir Usûlü, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Ankara, 1995, s. 210.)

2.

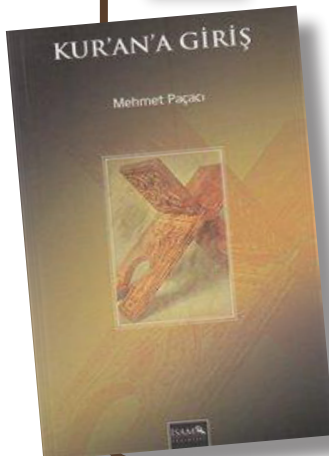

.....

"Kur'an'da manaları kolayca anlaşılabilir nitelikte ayetler olduğu gibi, manalarının anlaşılmasında harici bir delile ihtiyaç gösteren müphem, müşkil, mücmel ve mutlak ayetler de bulunmaktadır. Genel çerçevesi itibariyle müteşâbih denilen bu tarz nassların anlaşılması için de ihtisas ehlinin tefsirine ihtiyaç vardır. Kur'an müminlerin şahsi ve toplumsal hayatlarını düzenlemek amacıyla hukuki hükümler koymuştur. Bu hükümleri ortaya çıkarmak yalnızca Arapçayı bilmekle mümkün değildir."

(Muhsin Demirci, Tefsir Usulü ve Tarihi, MÜİF Yayınları, İstanbul, 1998, s. 211.)

3.

.....

"Kur'an-ı Kerim Müslümanların din ve dünya hayatları için temel rehberdir. Dolayısıyla inişinden itibaren başlayan müminlerin Kur'an'ı anlama çabaları, farklı coğrafya ve zamanlarda kıyamete kadar sürecektir. Bu nedenledir ki Kur'an'ın yorumlanması ve onun öğrettiği değerlerin hayata geçirilmesi, Müslümanların geliştirdiği bütün bilimlerin ortak amacı olmuştur."

(Mehmet Paçacı, Kur'an'a Giriş, İSAM Yayınları, İstanbul, 2010, s. 109.)

BAŞLIK BULMA

ETKİNLİK

1

15 dk.

EK-2

CEVAP ANAHTARI

1. Kur'an Tefsirine Neden İhtiyaç Duyulmaktadır?
2. Kur'an'ın Tefsir Edilmesini Gerektiren Sebepler
3. Kur'an Tefsirinin Önemi

Kazanım: Kur'an'ı anlama ve yorumlamanın önemini kavrar.

Süreç

1. Ek-1'deki etkinlik öğrenci sayısı kadar çoğaltılarak dağıtılır.
2. Ek-1'de Kur'an'ı anlama ve yorumlama ile ilgili birtakım cümlelerin olduğu öğrencilere gösterilir.
3. Öğrencilerden öncelikle verilen cümleleri dikkatli bir şekilde okumaları istenir.
4. Daha sonra öğrencilere Kur'an'ı anlama ve yorumlamanın önemini gösteren cümlelerin başına (✓) işareti koymaları iletilir.
5. Kutulara yapılacak işaretlemelerden sonra etkinlik tamamlanır.

Değerlendirme

Soru ve cevaplarla kazanımın gerçekleşip gerçekleşmediği kontrol edilir.

Aşağıdaki ifadeleri okuyunuz ve Kur'an'ı anlama ve yorumlamanın önemini yansıtanların başına (✓) işareti koyunuz.

Kur'an-ı Kerim'i anlama ve yorumlamada öncelikle onun dil açısından incelenmesi gerekir. Böyle bir inceleme yapmadan ayetler doğru bir şekilde anlaşılamaz.

"Bu Kur'an, akıllı kimseler Allah'ın ayetlerini düşünüp öğüt alsınlar diye sana indirdiğimiz kutlu bir kitaptır." (Sâd suresi, 29. ayet.)

Kur'an müminlerin şahsi ve toplumsal hayatlarını düzenlemek gayesiyle hukuki hükümler koymuştur. Bu hükümleri ortaya çıkarmak yalnızca Arapçayı bilmekle mümkün değildir.

Kur'an-ı Kerim'de kâinatın işleyişi, dünyanın düzeni gibi hususları bildiren ayetler, farklı bilimsel alanlardan istifade edilerek tefsir edilir.

Kur'an, lafzı ve anlam derinliğiyle eşsiz bir kitaptır. Onun anlamının ve edebî inceliklerinin çeviriye aktarılması mümkün olmadığından tefsiri yapılmalıdır.

Kur'an-ı Kerim'i tefsir etmek isteyen bir müfessir, tefsir ilminin anlama ve yorumlama kurallarına uyarak eserini yazmak zorundadır.

İslam'ın daha geniş bir coğrafyaya yayılması ve yeni birtakım meselelerin ortaya çıkması Müslümanları Kur'an'ı tefsir etmeye yöneltmiştir.

Kur'an'ın insan hayatındaki rolünün kavranması ve Kur'an'la insan arasında sağlıklı ve canlı bir ilişkinin kurulabilmesi için onun açıklanması gereklidir.

Bir ayeti tefsir ederken o ayetin indiği dönemi ve inişine sebep olan soru veya olayı bilmenin yanında ilgili diğer ayetleri de göz önünde bulundurmak gerekir.

Kur'an'ın insanlara sunduğu evrensel mesajlar tefsir sayesinde anlaşılabilir. Bunun için İslam âlimleri yüzlerce tefsir eseri kaleme almıştır.

"... İnsanlara indirdiklerimizi kendilerine açıklaman için ve ola ki üzerinde düşünürler diye sana da uyarıcı kitabı indirdik." (Nahl suresi, 44. ayet.)

CEVAP ANAHTARI

Kur'an-ı Kerim'i anlama ve yorumlamada öncelikle onun dil açısından incelenmesi gerekir. Böyle bir inceleme yapmadan ayetler doğru bir şekilde anlaşılamaz.

"Bu Kur'an, akıllı kimseler Allah'ın ayetlerini düşünüp öğüt alsınlar diye sana indirdiğimiz kutlu bir kitaptır." (Sâd suresi, 29. ayet.)

Kur'an müminlerin şahsi ve toplumsal hayatlarını düzenlemek gayesiyle hukuki hükümler koymuştur. Bu hükümleri ortaya çıkarmak yalnızca Arapçayı bilmekle mümkün değildir.

Kur'an-ı Kerim'de kâinatın işleyişi, dünyanın düzeni gibi hususları bildiren ayetler, farklı bilimsel alanlardan istifade edilerek tefsir edilir.

Kur'an, lafzı ve anlam derinliğiyle eşsiz bir kitaptır. Onun anlamının ve edebî inceliklerinin çeviriye aktarılması mümkün olmadığından tefsiri yapılmalıdır.

Kur'an-ı Kerim'i tefsir etmek isteyen bir müfessir, tefsir ilminin anlama ve yorumlama kurallarına uyarak eserini yazmak zorundadır.

İslam'ın daha geniş bir coğrafyaya yayılması ve yeni birtakım meselelerin ortaya çıkması Müslümanları Kur'an'ı tefsir etmeye yöneltmiştir.

Kur'an'ın insan hayatındaki rolünün kavranması ve Kur'an'la insan arasında sağlıklı ve canlı bir ilişkinin kurulabilmesi için onun açıklanması gereklidir.

Bir ayeti tefsir ederken o ayetin indiği dönemi ve inişine sebep olan soru veya olayı bilmenin yanında ilgili diğer ayetleri de göz önünde bulundurmak gerekir.

Kur'an'ın insanlara sunduğu evrensel mesajlar tefsir sayesinde anlaşılabilir. Bunun için İslam âlimleri yüzlerce tefsir eseri kaleme almıştır.

"... İnsanlara indirdiklerimizi kendilerine açıklaman için ve ola ki üzerinde düşünürler diye sana da uyarıcı kitabı indirdik." (Nahl suresi, 44. ayet.)

Kazanım: Kur'an'ı anlama ve yorumlamada temel ilke ve yöntemleri açıklar.

Süreç

1. Ek-1'deki etkinlik öğrenci sayısı kadar çoğaltılarak dağıtılır.
2. Ek-1'in sol tarafındaki kutularda Kur'an'ı anlama ve yorumlama ilkeleriyle ilgili cümleler, sağ tarafta ise söz konusu ilkelerin olduğu öğrencilere gösterilir.
3. Öğrencilerden sol taraftaki ifadeleri dikkatli bir şekilde okumaları ve bunların sağ taraftaki doğru karşılığını bularak eşleştirmeleri istenir.
4. Sol taraftaki numaralı cümlelerin rakamları sağdaki ilkelerin altına yazılarak eşleştirme yapılır.
5. Öğrencilerin yapacakları eşleştirmelerle birlikte etkinlik sona erer.

Değerlendirme

Soru ve cevaplarla kazanımın gerçekleşip gerçekleşmediği kontrol edilir.

Aşağıda verilen Kur'an'ı anlama ve yorumlama ilkelerine dair ifadeleri başındaki rakamları kullanarak ilgili olduğunu düşündüğünüz ilkelerle eşleştiriniz.

Kur'an'ı Anlama ve Yorumlama İlkeleri İle İlgili İfadeler	İlkeler
1. "Namazlara ve orta namaza devam edin..." (Bakara suresi, 238. ayet.) ayetinde geçen "orta namaz" ifadesi bir hadiste (Tirmizî, Kitâbu't-Tefsîr, 3.) ikinci namazı olarak açıklanmıştır.	Arap diline vukufiyet
2. Kur'an-ı Kerim incelenirken ayet bütünlüğü, suredeki ayetler arası ilişki ve Kur'an bütünlüğü şeklinde üç farklı düzeyde iç bağlantılar araştırılır.	
3. Hz. Ali, Bakara suresi 198. ayette bahsedilen vakfenin yeri hakkında "Müzdelife'nin her tarafı vakfe yeridir." açıklamasını yapmıştır.	Kur'an'ın Kur'an ile tefsiri
4. Ayetlerin iniş sebepleri, indikleri yer ve zaman, muhatapların sosyal, siyasal, ekonomik ve psikolojik durumları bu tefsir ilkesi içinde yer alır.	
5. Kur'an-ı Kerim'de geçen fizik, tıp, astronomi vb. alanlara ait ayetleri anlama ve yorumlamada rastgele değil usulünce hareket etmek gerekir.	Kur'an'ın sünnet ile tefsiri
6. Kur'an-ı Kerim'in kendine özgü dil yapısı ile ayetlerin anlamı ayrılmaz bir bütündür. Onu anlama ve yorumlamada öncelikle dil incelemesi gerekir.	
7. Bakara suresi 65. ayetinde geçen "... alçalmış maymunlar olun." ifadesini büyük âlim Mücahid insan kamilliğinden hayvan mertebesine dönüşme olarak yorumlamıştır.	Kur'an'ın sahabe ve tâbi'nin görüşleri ile tefsiri
8. Bu ilke Kur'an'daki bir konuyu, bir ayeti ya da ayetteki bir cümleyi hatta kelimeyi başka ayetler yardımıyla açıklamaya dayanır.	
9. Kur'an'ı doğru anlamayı sağlayan en değerli ilkelerden biri de ayetlerin hangi sebep ve koşullarda ortaya çıktığını (harici bağlam) bilmektir.	Nüzul ortamını dikkate alma
10. Hz. Peygamber'den sonra Kur'an-ı Kerim'i anlama, onun kelime ve cümlelerinin anlamlarını tefsir etmede en yetkin nesil onu görenlerdir.	
11. Kur'an'ın kelime ve ifadelerinin ayetlerde hangi anlamlarda kullanıldıklarını tespit etmeden onun anlamı doğru tespit edilemez.	Bilimsel verilerden faydalanma
12. Hz. Peygamber'in Kur'an ayetlerini açıklamaya dair sözleri ve fiilleri Kur'an'ı en iyi açıklayan kaynak konumundadır.	

CEVAP ANAHTARI

Kur'an'ı Anlama ve Yorumlama İlkeleri İle İlgili İfadeler	İlkeler
1. "Namazlara ve orta namaza devam edin..." (Bakara suresi, 238. ayet.) ayetinde geçen "orta namaz" ifadesi bir hadiste (Tirmizî, Kitâbu't-Tefsîr, 3.) ikinci namazı olarak açıklanmıştır.	Arap diline vukufiyet 6, 11
2. Kur'an-ı Kerim incelenirken ayet bütünlüğü, suredeki ayetler arası ilişki ve Kur'an bütünlüğü şeklinde üç farklı düzeyde iç bağlantılar araştırılır.	
3. Hz. Ali, Bakara suresi 198. ayette bahsedilen vakfenin yeri hakkında "Müzdelife'nin her tarafı vakfe yeridir." açıklamasını yapmıştır.	Kur'an'ın Kur'an ile tefsiri 2, 8
4. Ayetlerin iniş sebepleri, indikleri yer ve zaman, muhatapların sosyal, siyasal, ekonomik ve psikolojik durumları bu tefsir ilkesi içinde yer alır.	
5. Kur'an-ı Kerim'de geçen fizik, tıp, astronomi vb. alanlara ait ayetleri anlama ve yorumlamada rastgele değil usulünce hareket etmek gerekir.	Kur'an'ın sünnet ile tefsiri 1, 12
6. Kur'an-ı Kerim'in kendine özgü dil yapısı ile ayetlerin anlamı ayrılmaz bir bütündür. Onu anlama ve yorumlamada öncelikle dil incelemesi gerekir.	
7. Bakara suresi 65. ayetinde geçen "... alçalmış maymunlar olun." ifadesini büyük âlim Mücahid insan kamilliğinden hayvan mertebesine dönüşme olarak yorumlamıştır.	Kur'an'ın sahabe ve tâbiînin görüşleri ile tefsiri 3, 7, 10
8. Bu ilke Kur'an'daki bir konuyu, bir ayeti ya da ayetteki bir cümleyi hatta kelimeyi başka ayetler yardımıyla açıklamaya dayanır.	
9. Kur'an'ı doğru anlamayı sağlayan en değerli ilkelerden biri de ayetlerin hangi sebep ve koşullarda ortaya çıktığını (harici bağlam) bilmektir.	Nüzul ortamını dikkate alma 4, 9
10. Hz. Peygamber'den sonra Kur'an-ı Kerim'i anlama, onun kelime ve cümlelerinin anlamlarını tefsir etmede en yetkin nesil onu görenlerdir.	
11. Kur'an'ın kelime ve ifadelerinin ayetlerde hangi anlamlarda kullanıldıklarını tespit etmeden onun anlamı doğru tespit edilemez.	Bilimsel verilerden faydalanma 5
12. Hz. Peygamber'in Kur'an ayetlerini açıklamaya dair sözleri ve fiilleri Kur'an'ı en iyi açıklayan kaynak konumundadır.	

Kazanım: Kur'an'ı anlama ve yorumlamada temel ilke ve yöntemleri açıklar.

Süreç

1. Ek-1'deki etkinlik öğrenci sayısı kadar çoğaltılarak dağıtılır.
2. Ek-1'de Kur'an'ı anlama ve yorumlama ile ilgili birtakım ilkeleri yansıtan metinlerin bulunduğu öğrencilere gösterilir.
3. Öğrencilerden öncelikle verilen metinleri dikkatli bir şekilde okumaları istenir.
4. Daha sonra öğrencilere okudukları bu metinlerin işaret ettiği Kur'an'ı anlama ve yorumlama ilkelerinin isimlerini bulup boşluklara yazmaları iletilir.
5. Öğrencilerin ilgili ilke isimlerini bulup yazmalarından sonra etkinlik sona ermektedir.

Değerlendirme

Soru ve cevaplarla kazanımın gerçekleşip gerçekleşmediği kontrol edilir.

Aşağıdaki metinleri okuyunuz ve bunların Kur'an'ı anlama ve yorumlama ilkelerinden hangisine ait olduğunu bulup boşluklara yazınız.

1

"Kur'an ayetleri belli zamanlarda ve mekânlarda, belli şahısları muhatap alarak inmiştir. Kur'an'ın iniş sürecinde zaman zaman Resulullah'a (s.a.v.) çeşitli sorular sorulmuş ve bunların bir kısmı gelen vahiylerle cevaplandırılmıştır. Kur'an'ın iniş sürecinde ayetlerin anlamları bu çerçevede dile getirilmiştir. Bundan dolayı bağlam bilgisi, ayetlerin doğru anlaşılabilmesi açısından çok önemlidir. Çünkü geçmişte söylenmiş bir sözün, nerede ve ne zaman, kim tarafından ve kime söylendiği bilinmeksizin anlaşılması neredeyse imkânsızdır."

(bk. Mehmet Paçacı, Kur'an'a Giriş, İSAM Yayınları, İstanbul, 2010, s. 111.)

.....
.....
.....

2

"İslam âlimlerine göre Kur'an tefsirinin en iyi yolu kabul edilen bir ilkedir. Kur'an-ı Kerim'de bazen herhangi bir konu genel ve kapalı olarak ifade edilirken aynı konu başka bir yerde daha geniş ve açık olarak anlatılır. Bunun için Kur'an'dan bir mesele inceleneceği zaman o mesele ile ilgili bütün ayetlerin üzerinde durulması gerekir. Çünkü ilahî kitaptaki ayetler birbirini tasdik edici ve doğrulayıcı niteliğe sahiptir."

(bk. İsmail Cerrahoğlu, Tefsir Tarihi, Fecr Yayınevi, C 1, s. 40.)

.....
.....
.....

3

"Kur'an'ı anlamamanın en önemli ilkelerinden biridir. Bu ilke dikkate alınmadığı takdirde Kur'an'la ilgili yapılacak yorumların ve çıkarılacak hükümlerin isabetli olduğu söylenemez. Şurası bir gerçektir ki müfessir herhangi bir ayetin anlamını rivayet ve dirayet tefsiri kaynaklarına başvurup çözemediği zaman Kur'an kelimelerinin iniş ortamındaki anlamlarını düşünerek tekil sözcüklerle ilgili olarak lügat, sarf ve istikak ilimlerinden; bileşik sözcüklerle ilgili olarak da nahiv, belâgat ve diğer ilimlerden yararlanıp çözmeye çalışır. Bunun yanında şiir bilgisinden de istifade eder."

(bk. Muhsin Demirci, Tefsir Usulü ve Tarihi, MÜİF Yayınları, İstanbul, 1998, s. 257.)

.....
.....
.....

4

Hiz. Muhammed'in (s.a.v.) Kur'an-ı Kerim'in anlaşılması ve yorumlanmasına dair sözleri ve fiilleri tefsir ilmin temelini oluşturur. Allah'ın (c.c.) kitabını en iyi anlayan ve açıklayan insan odur. Çünkü Kur'an'ın maksadını ondan daha iyi bilen yoktur. Bu çerçevede ondan gelen sahih rivayetler ayetlerin anlaşılması ve izah edilmesinde vazgeçilmez bir kaynaktır.

.....
.....
.....

CEVAP ANAHTARI

1. Nüzul ortamını dikkate alma
2. Kur'an'ın Kur'an ile tefsiri
3. Arap diline vukufiyet
4. Kur'an'ın sünnet ile tefsiri

Kazanım: Ayetlerin nüzul sebeplerini ve hadisleri bilmenin Kur'an'ı anlamadaki yerini açıklar.

Süreç

1. Ek-1'deki etkinlik öğrenci sayısı kadar çoğaltılarak dağıtılır.
2. Ek-1'de Kur'an ayetlerinin nüzul sebepleriyle ilgili bir metin olduğu öğrencilere gösterilir.
3. Öğrencilerden verilen metinleri dikkatli bir biçimde okumaları istenir.
4. Daha sonra öğrencilere bu metinden hareketle ayetlerin nüzul sebeplerini bilmenin hangi faydaları olduğunu bulmaları ve bunları alttaki tabloya yazmaları söylenir.
5. Öğrencilerin metinden hareketle bulup yazacakları cümlelerle birlikte etkinlik tamamlanır.

Değerlendirme

Soru ve cevaplarla kazanımın gerçekleşip gerçekleşmediği kontrol edilir.

Aşağıdaki metni okuyunuz ve ayetlerin nüzul sebeplerini bilmenin faydalarını bularak alttaki tabloya yazınız.

Nüzul sebeplerinin bilinmesi Allah Teâlâ'nın Kur'an-ı Kerim'de ortaya koyduğu hükümlerin hikmetlerini tanıma ve anlamaya yardımcı olur. Hikmetlerin bilinmesinin hem mümine hem de inanmayana bir takım yararları vardır. Mümini Allah'ın (c.c.) emrettiği hükümleri tatbik etmeye teşvik eder. Zira mümin bu sayede, emirlerin yerine getirilmesi sonucunda ortaya çıkacak faydaları görmekte güçlük çekmez. İşte o zaman da onun imanı kuvvetlenir. Diğer yandan nüzul sebepleri bilindiğinde ayetlerin kastettiği manalar daha kolay anlaşılır; bu husustaki şüphe ve güçlükler ortadan kalkmış olur. Çünkü Kur'an'da öyle ayetler vardır ki onlarda anlatılmak istenilen mana ve hükümler, ancak nüzul sebeplerinin bilinmesiyle açıklığa kavuşur. Eğer bu sebepler bilinmemiş olsaydı, sure ve ayetlerde kastedilen şeyler hususunda hataya düşülürdü. Nüzul sebebi, ayetlerin ihtiva ettiği hükmü tahsis eder. Bu hususun örneği Mücâdele suresinin ilk dört ayetinde görülmektedir. Bu ayetler Evs b. Sâmit'in, karısı Havle b. Sa'lebe'ye zihar yapması üzerine nazil olmuştur. Bu ayetlerin içine aldığı hükümler yalnız bu iki şahsa mahsustur. Bunların dışında kalan kişilerin durumları ancak kıyas gibi başka delillerle tayin olunabilir. Ayrıca bu konunun bilinmesi, hakkında ayet inen kişinin kim olduğunun tespitine ve başkasıyla karıştırılmamasına yarar. Böylece ayette müphem olan şahıs belirlenir ve suçlu ile suçsuzun birbirinden ayrılma imkânı gerçekleşir. Zira ayette işaret edilen şahıs başkasıyla karıştırılacak olursa suçsuz bir kişinin itham edilmesi söz konusu olur.

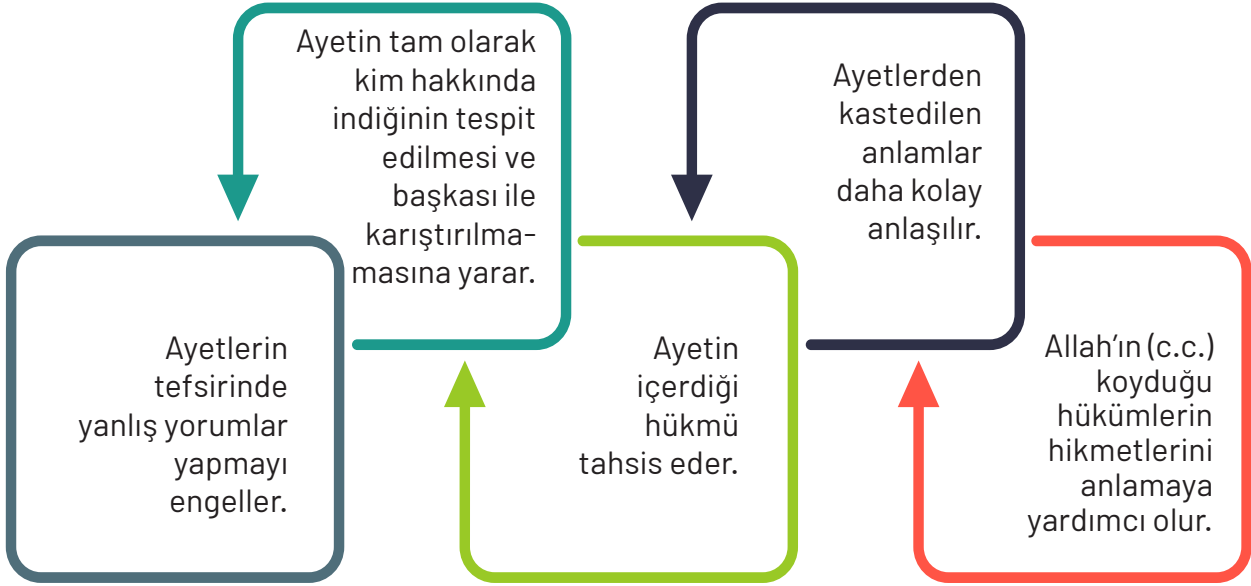
(bk. Mustafa Çetin, "Nüzul Sebepleri", Diyanet İlmî Dergi, 1994, C 30, S 2, s. 98-103.)

Ayetlerin Nüzul Sebeplerini Bilmenin Faydaları

.....		
.....		
.....		
.....		
.....		
.....		
.....		
.....		
.....		
.....		

CEVAP ANAHTARI

Ayetlerin Nüzul Sebeplerini Bilmenin Faydaları

Kazanım: Ayetlerin nüzul sebeplerini ve hadisleri bilmenin Kur'an'ı anlamadaki yerini açıklar.

Süreç

1. Ek-1'deki etkinlik öğrenci sayısına çoğaltılarak dağıtılır.
2. Ek-1'de hadisleri bilmenin Kur'an'ı anlamadaki önemini yansıtan bir metnin bulunduğu öğrencilere gösterilir.
3. Öğrencilerden metinde boş bırakılan yerleri anahtar sözcüklerden biriyle doldurmaları istenir.
4. Boşluklarda ölçmenin güvenilirliğinin düşmemesi için yardımcı fiiller, kelime ekleri ve çoğullar kullanılmamıştır.
5. Öğrencilerin boşlukları anahtar sözcüklerle doldurmasıyla etkinlik tamamlanır.

Değerlendirme

Soru ve cevaplarla kazanımın gerçekleşip gerçekleşmediği kontrol edilir.

Aşağıdaki metinde boş bırakılan yerlere doğru sözcüğü yazınız.

İslam

ahiret

itaat

zulüm

ibadet

kaza

hadis
rivayetleri

ilahî maksat

Resul-i
Ekrem

toplumsal

Hadisler ihtilafa düştükleri konularda insanları aydınlatan Kur'an-ı Kerim'in kendisine indirildiği (Nahl suresi, 44, 64. ayetler.) bir peygamberin sözü olarak üstün bir değer ifade eder. Bunun yanı sıra Kur'an'ı herkesten iyi anlayan ve ayetlerdeki ne olduğunu en iyi bilen Resulullah'ın (s.a.v.) görüşü olarak da büyük önem taşır. Hz. Peygamber'in insanlara sözleriyle açıkladığı, fiilleriyle uyguladığını gösterdiği ilahî emirlerin başında namaz, oruç, zekât ve hac gibi gelir. Namazların hangi vakitlerde, kaçar rekât ve nasıl kılınacağı, orucun nasıl tutulacağı, zekâtın hangi mallardan ne kadar verileceği, haccın nasıl yapılacağı gibi hususlar Kur'an'da yer almayıp hadislerle açıklık kazanmış, hukukunun birçok meselesi hadislerde verilen bilgilerle çözüme kavuşturulmuştur. Ayrıca Kur'an'da birkaç türlü yorumlanabildiği için manası kolayca anlaşılmayan (müskil) ayetler, şirkin "....." kelimesiyle tefsir edilmesinde olduğu gibi geniş kapsamlı ifadelerle; daha dar anlamların kastedildiği ayetler de sayesinde yorumlanabilir. Hadisler aynı zamanda Kur'an'da yer almayan birçok meseleye açıklık getirmiş, bu konulardaki uygulama şekillerini göstermiştir. Örneğin bir kadının âdet halinde kıladığı namazları etmeyeceği, bir erkeğin hanımının üzerine onun teyzesi ve halasıyla evlenemeyeceği, nesep yakınlığı dolayısıyla evlenilmesi haram olan kimselerle süt yakınlığı sebebiyle de evlenmenin haram olduğu gibi hususlar, ayrıca şüf'a hakkı ile ilgili hükümler, nineye ve baba tarafından akrabaya düşecek miras gibi meseleler Hz. Peygamber'in hadisleriyle çözüme kavuşturulmuştur. Kur'an-ı Kerim'de temas edilmekle beraber hakkında fazla bilgi verilmeyen hayatıyla ilgili hususlar, yeniden dirilme, mahşer, hesap, mizan, cennet ve cehennemdeki hayat gibi konular da hadisler sayesinde öğrenilebilmektedir. Ahlaki faziletler, manevi ve ruhi gelişimi sağlayacak kurallar, düzenli bir aile hayatı için gerekli olan davranış biçimleri, insanlar arasında ve ticari münasebetleri düzenleyen hükümler, yönetenlerle yönetilenler arasındaki ilişkiler vb. konularda da hadislerde geniş bilgi bulunmaktadır. Otuzdan fazla ayette Hz. Peygamber'e emredilmesi ve özellikle "... Resulün size verdiğini alın, yasakladığından da sakının..." (Haşr suresi, 7. ayet.) şeklinde kesin bir talimatın bulunması Kur'an'da açıkça zikredilmeyen hususlarda ortaya koyduğu uygulamanın benimsenmesi gerektiğini göstermektedir.

(M. Yaşar Kandemir, "Hadis", DİA, İstanbul, 1997, C 15, s. 28.)

CEVAP ANAHTARI

Hadisler ihtilafa düştükleri konularda insanları aydınlatan Kur'an-ı Kerim'in kendisine indirildiği (Nahl suresi, 44, 64. ayetler.) bir peygamberin sözü olarak üstün bir değer ifade eder. Bunun yanı sıra Kur'an'ı herkesten iyi anlayan ve ayetlerdeki **ilahî maksadın** ne olduğunu en iyi bilen Resulullah'ın (s.a.v.) görüşü olarak da büyük önem taşır. Hz. Peygamber'in insanlara sözleriyle açıkladığı, fiilleriyle uygulandığını gösterdiği ilahî emirlerin başında namaz, oruç, zekât ve hac gibi **ibadetler** gelir. Namazların hangi vakitlerde, kaç rekât ve nasıl kılınacağı, orucun nasıl tutulacağı, zekâtın hangi mallardan ne kadar verileceği, haccın nasıl yapılacağı gibi hususlar Kur'an'da yer almayıp hadislerle açıklık kazanmış, **İslam** hukukunun birçok meselesi hadislerde verilen bilgilerle çözüme kavuşturulmuştur. Ayrıca Kur'an'da birkaç türlü yorumlanabildiği için manası kolayca anlaşılmayan (müskil) ayetler, şirkin "**zulüm**" kelimesiyle tefsir edilmesinde olduğu gibi geniş kapsamlı ifadelerle; daha dar anlamların kastedildiği ayetler de **hadis rivayetleri** sayesinde yorumlanabilir. Hadisler aynı zamanda Kur'an'da yer almayan birçok meseleye açıklık getirmiş, bu konulardaki uygulama şekillerini göstermiştir. Örneğin bir kadının âdet halinde kılamadığı namazları **kaza** etmeyeceği, bir erkeğin hanımının üzerine onun teyzesi ve halasıyla evlenemeyeceği, nesep yakınlığı dolayısıyla evlenilmesi haram olan kimselerle süt yakınlığı sebebiyle de evlenmenin haram olduğu gibi hususlar, ayrıca şüf'a hakkı ile ilgili hükümler, nineye ve baba tarafından akrabaya düşecek miras gibi meseleler Hz. Peygamber'in hadisleriyle çözüme kavuşturulmuştur. Kur'an-ı Kerim'de temas edilmekle beraber hakkında fazla bilgi verilmeyen **ahiret** hayatıyla ilgili hususlar, yeniden dirilme, mahşer, hesap, mizan, cennet ve cehennemdeki hayat gibi konular da hadisler sayesinde öğrenilebilmektedir. Ahlaki faziletler, manevi ve ruhi gelişimi sağlayacak kurallar, düzenli bir aile hayatı için gerekli olan davranış biçimleri, insanlar arasında **toplumsal** ve ticari münasebetleri düzenleyen hükümler, yönetenlerle yönetilenler arasındaki ilişkiler vb. konularda da hadislerde geniş bilgi bulunmaktadır. Otuzdan fazla ayette Hz. Peygamber'e **itaatin** emredilmesi ve özellikle "... Resulün size verdiğini alın, yasakladığından da sakının..." (Haşr suresi, 7. ayet.) şeklinde kesin bir talimatın bulunması Kur'an'da açıkça zikredilmeyen hususlarda **Resul-i Ekrem'in** ortaya koyduğu uygulamanın benimsenmesi gerektiğini göstermektedir.

(M. Yaşar Kandemir, "Hadis", DİA, İstanbul, 1997, C 15, s. 28.)

Kazanım: Kur'an'ı anlama ve yorumlamada sahabe ve tâbiînin rolünü fark eder.

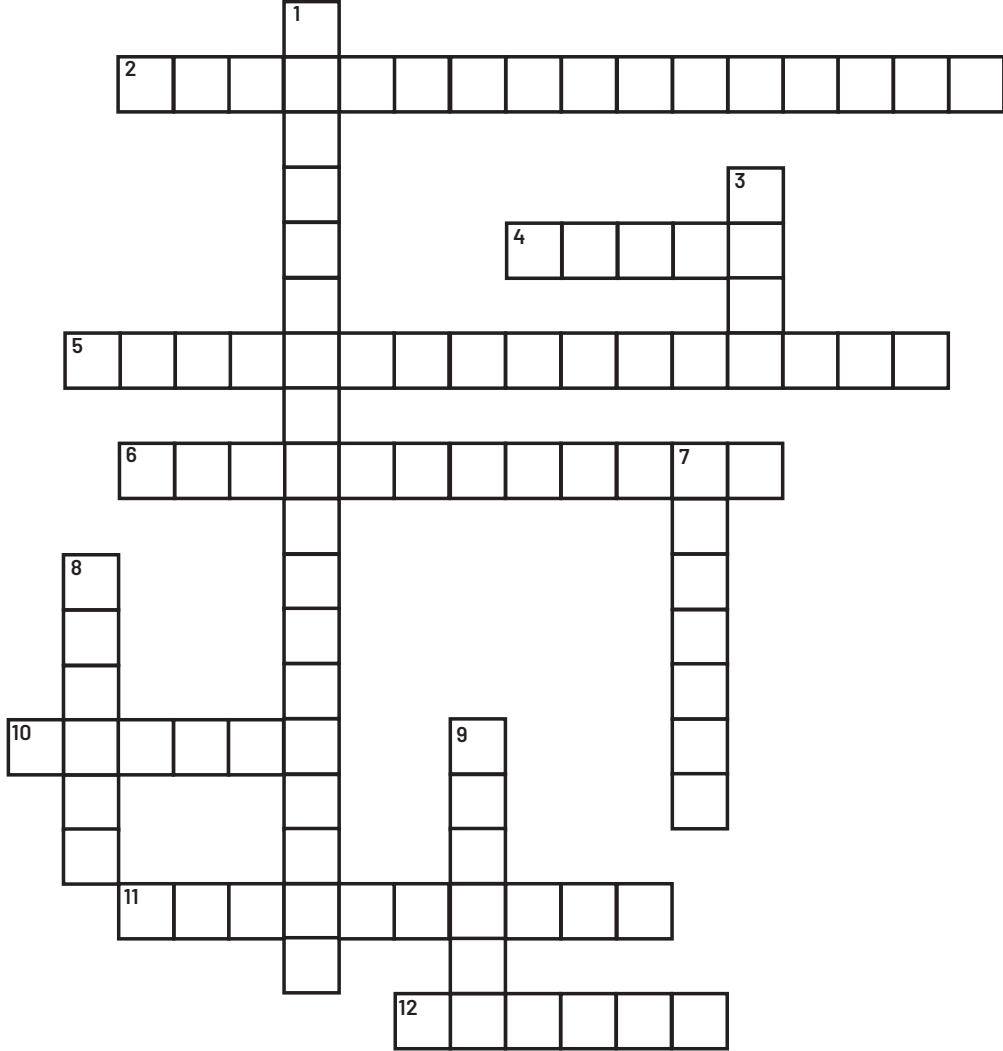
Süreç

1. Ek-1'deki etkinlik öğrenci sayısı kadar çoğaltılıp dağıtılır.
2. Ek-1'de sahabe ve tâbiîn nesillerinin tefsir faaliyetleriyle ilgili bir bulmacanın olduğu öğrencilere gösterilir.
3. Öğrencilerden bulmacadaki soruları dikkatli bir şekilde okuyarak cevaplamaları istenir.
4. Bulmaca cevaplarının kutulara yazılmasıyla etkinlik tamamlanır.

Değerlendirme

Soru ve cevaplarla kazanımın gerçekleşip gerçekleşmediği kontrol edilir.

Aşağıdaki çengel bulmacayı çözünüz.

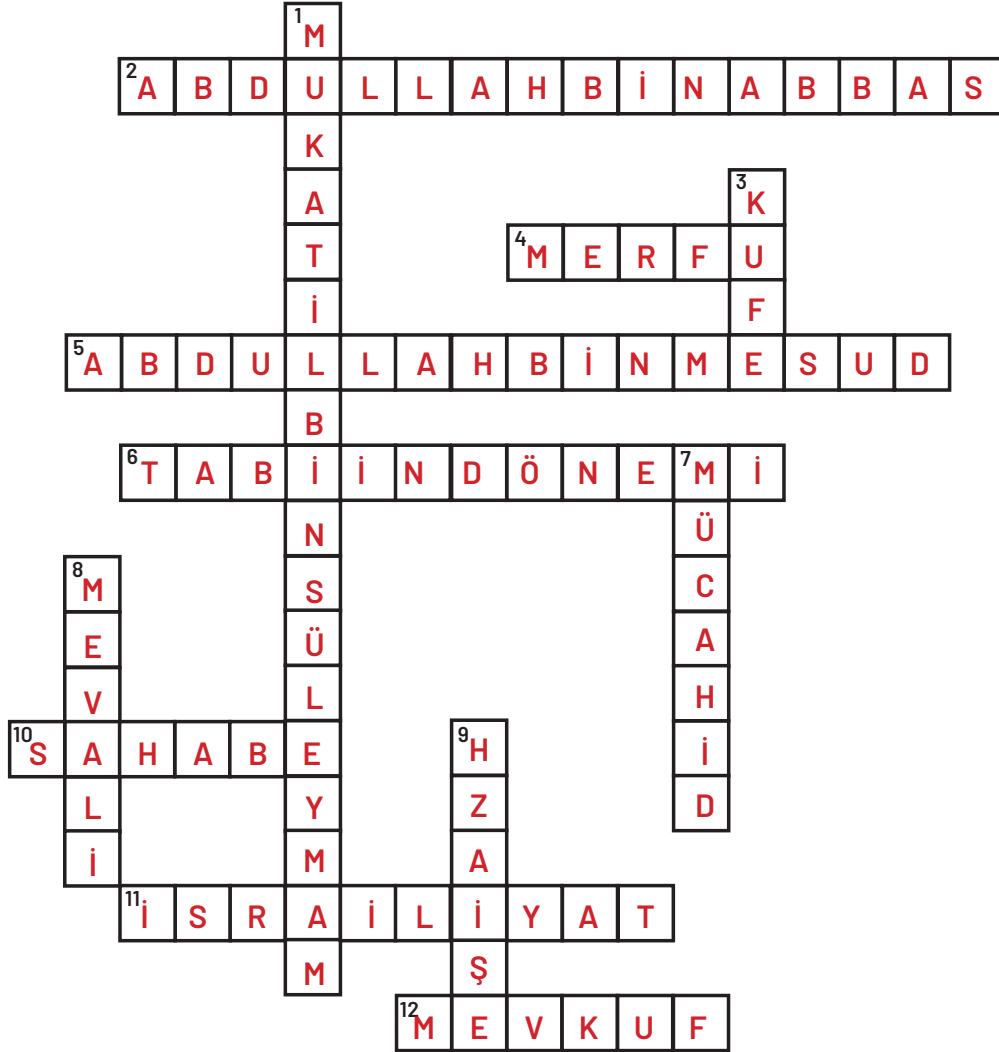
SOLDAN SAĞA

2. Kendisine Tercümanü'l-Kur'an lakabı verilen sahabe
4. Sahabenin Hz. Peygamber'den duyarak ya da görerek naklettiği rivayetler
5. Tefsir bilgisi en fazla olan sahabilerden biri ve Kur'an-ı Kerim'in son arzına (arza-ı ahîra) şahitlik eden kişi
6. Ayetlerin yorumunda rey ve içtihat kullanımının genişlediği ve tefsir ekollerinin ortaya çıktığı dönem
10. Kur'an-ı Kerim'i anlama ve tefsir etme konusunda en yetkin nesil
11. Tâbiîn kuşağında tefsire dahil olan ehl-i kitap kültürüne ait bilgiler
12. Sahabenin kendi görüş ve içtihatlarına dayanarak ortaya koyduğu yorumları içeren rivayetler

YUKARIDAN AŞAĞIYA

1. Kur'an-ı Kerim'i baştan sona yazılı olarak tefsir eden ilk müfessir
3. İbrahim en-Nehâî, Hammad ve Alkame gibi önde gelen tâbiîn müfessirleri tarafından oluşturulan tefsir ekolü
7. Bakara suresi 65. ayetinde geçen "... alçalmış maymunlar olunuz." ifadesini insanın kamilliğini kaybedip sefil duruma düşmesi şeklinde yorumlayan tâbiîn müfessir
8. Sahabe nesli sonrası ilmi faaliyetlerde özellikle de tefsir hareketinde büyük rol alan kesim
9. Birçok ilim gibi tefsir bilgisi ile de öne çıkan hanım sahabe

CEVAP ANAHTARI

SOLDAN SAĞA

2. **ABDULLAH BİN ABBAS:** Kendisine Tercümanü'l-Kur'an lakabı verilen sahabi
4. **MERFÜ:** Sahabenin Hz. Peygamber'den duyarak ya da görerek naklettiği rivayetler
5. **ABDULLAH BİN MESUD:** Tefsir bilgisi en fazla olan sahabelerden biri ve Kur'an-ı Kerim'in son arzına (arza-ı ahîra) şahitlik eden kişi
6. **TABİİN DÖNEMİ:** Ayetlerin yorumunda rey ve içtihat kullanımının genişlediği ve tefsir ekollerinin ortaya çıktığı dönem
10. **SAHABE:** Kur'an-ı Kerim'i anlama ve tefsir etme konusunda en yetkin nesil
11. **İSRÂİLİYAT:** Tâbiîn kuşağında tefsire dahil olan ehl-i kitap kültürüne ait bilgiler
12. **MEVKÛF:** Sahabenin kendi görüş ve içtihatlarına dayanarak ortaya koyduğu yorumları içeren rivayetler

YUKARIDAN AŞAĞIYA

1. **MUKATİL BİN SÜLEYMAN:** Kur'an-ı Kerim'i baştan sona yazılı olarak tefsir eden ilk müfessir
3. **KUFİ:** İbrahim en-Nehâî, Hammad ve Alkame gibi önde gelen tâbiîn müfessirleri tarafından oluşturulan tefsir ekolü
7. **MÜCAHİD:** Bakara suresi 65. ayetinde geçen "... alçalmış maymunlar olunuz." ifadesini insanın kamilliğini kaybedip sefil duruma düşmesi şeklinde yorumlayan tâbiîn müfessir
8. **MEVALİ:** Sahabe nesli sonrası ilmi faaliyetlerde özellikle de tefsir hareketinde büyük rol alan kesim
9. **HZ. AİŞE:** Birçok ilim gibi tefsir bilgisi ile de öne çıkan hanım sahabi

Kazanım: Kur'an'ı anlama ve yorumlamada sahabe ve tâbiînin rolünü fark eder.

Süreç

1. Ek-1'deki etkinlik öğrenci sayısı kadar çoğaltılarak dağıtılır.
2. Ek-1'de Kur'an'ı anlama ve yorumlamada sahabe ve tâbiînin konumunu yansıtan bir metin verilerek sorular hazırlanmıştır.
3. Öğrencilerden verilen metni dikkatli bir biçimde okumaları istenir.
4. Metinle ilgili üç soruyu dikkatlice okumaları ve özgün bir şekilde cevaplamaları öğrencilere iletilir.
5. Öğrencilerin sorulara verecekleri yazılı cevaplarla birlikte etkinlik tamamlanır.

Değerlendirme

Soru ve cevaplarla kazanımın gerçekleşip gerçekleşmediği kontrol edilir.

Aşağıdaki metinden yararlanarak soruları cevaplayınız.

Kur'an tefsirinin kaynaklarından biri de sahabe tefsiridir. Çünkü sahabiler Kur'an dilinin üslup ve inceliklerini, Arap örf ve âdetlerini en iyi bilen insanlardı. Aynı zamanda üstün bir kavrayış gücü ve sarsılmaz bir imana sahiptiler. Ayrıca eski medeniyetlerin ve felsefi akımların tesirinden uzak yaşadıkları için zihinleri berrak ve dilleri fasihti. Bu yüzden Kur'an'ın amaç ve gayesini kavrayabiliyorlardı. Kur'an ayetlerini anlayamadıkları ve açıklama ihtiyacı duydukları zaman da Resulullah'a (s.a.v.) soruyor ve ondan doyurucu bilgiler alıyorlardı. Böylece sahabiler yirmi küsur sene boyunca Kur'an'ın inişine şahit olmuşlar, bu esnada meydana gelen olayları bizzat yaşamışlar ve kendi kudretleriyle ulaşamadıkları bilgileri de Hz. Peygamber'den alıp hem ilim hem de iman konusunda belli bir olgunluğa erişmişlerdi. Her ne kadar Hz. Peygamber'in vefatıyla feyiz kaynakları kesilse de Kur'an'ın manasını anlama konusunda yine de insanların en kudretlisi onlardı. Sahabenin ilmi faaliyetleri sonucunda bazı İslam şehirlerinde çeşitli tefsir okulları ortaya çıkmış, bu okulların öğretmenleri sahabe, öğrencileri ise tâbiîn olmuştur. Müfessirlerin çoğunluğu tâbiîn tefsirinin kaynak değerinin olduğu kanaatindedir. Çünkü bu görüşte olanlara göre tâbiîn her ne kadar Resulullah'ı (s.a.v.) görmemiş ve ayetlerin nüzul sebeplerine şahitlik etmemişse de tefsirlerini sahabeden almışlardır. Nitekim tâbiîn neslinden olan büyük müfessir Mücâhid (ö. 104/722) Kur'an'ı başından sonuna kadar üç defa Abdullah b. Abbas'a arz ettiğini söylemiştir. Ayrıca bu dönemin önemli müfessirlerinden İkrîme (ö. 107/725) tefsire dair yaptığı nakillerin hepsini İbn Abbas'tan (r.a.) aldığını ifade etmiş, İbn Abbas (r.a.) da onun hakkında "İkrîme benden size neyi naklederse onu tasdik edin." demiştir. Katâde b. Diâme (ö. 118/736) ise "Kur'an'daki her ayet hakkında mutlaka sahabeden duyduğum birçok bilgi vardır." ifadesini kullanmıştır.

(bk. Muhsin Demirci, Tefsir Usulü ve Tarihi, MÜİF Yayınları, İstanbul, 1998, s. 228-229, 236-237.)

1. Sahabeyi Kur'an'ı anlama ve tefsir etme konusunda yükselten hususlar nelerdir? Açıklayınız.

.....

.....

.....

.....

2. Mücâhid, İkrîme ve Katâde'nin ifadelerine göre tâbiîn tefsirini değerli hâle getiren faktör nedir?

.....

.....

.....

.....

3. Kur'an'ın inişine yakın zamanlarda yaşamak onu anlama ve tefsir etmede önemli midir? Açıklayınız.

.....

.....

.....

.....

Kazanım: Nasr suresi ile ilgili verilen tefsirleri değerlendirir.

Süreç

1. Ek-1'deki etkinlik öğrenci sayısı kadar çoğaltılarak dağıtılır.
2. Ek-1'deki kutularda Nasr suresinin tefsiri çerçevesinde bir takım cümlelerin olduğu öğrencilere bildirilir.
3. Öğrencilerden verilen cümleleri dikkatli bir şekilde okumaları ve Nasr suresinin tefsiriyle ilgili olanların başına (D), bunun dışında kalanların başına da (Y) işareti koymaları istenir.
4. Öğrencilerin her bir cümlenin başına (D) veya (Y) işaretlerini koymalarıyla etkinlik tamamlanır.

Değerlendirme

Soru ve cevaplarla kazanımın gerçekleşip gerçekleşmediği kontrol edilir.

Nasr suresinin mealini göz önünde bulundurarak aşağıda verilen cümleleri okuyunuz. Cümle Nasr suresinin tefsiriyle ilgili ise "D", ilgili değil ise "Y" sütununu işaretleyiniz.

"Allah'ın yardımı ve fethi geldiğinde ve insanların Allah'ın dinine bölük bölük girdiğini gördüğünde Rabbine hamd ederek O'nu yücelt ve bağışlanma dile.

Çünkü O, tövbeleri kesin olarak kabul edendir."

(Nasr suresi, 1-3. ayetler.)

		D	Y
1.	Hız. Peygamber'in görevinin sadece tebliğ etmek olduğu bildirilmiş, hidayetin tamamen Allah'ın (c.c.) iradesine bağlı olduğu vurgulanmıştır.		
2.	İnsanın hayat mücadelesinde ve dini tebliğde tek başına başaramayacağı çok şey vardır. Bunun için insan her zaman Allah'ın (c.c.) yardımına ihtiyaç duyar.		
3.	Müslümanlara karşı düşmanca tavır almayan gayrimüslimlerle insani münasebetlerin iyi yürütülmesi tavsiye edilmektedir.		
4.	İnsan hiçbir başarı karşısında büyüklük duygusuna kapılmamalı, her başarının ardında bir destekçinin olduğunu bilerek alçakgönüllü olmalıdır.		
5.	Surede Allah'ın (c.c.) yardımı ile zafer(ler)in gerçekleşmesi ve bu başarılar karşısında O'na (c.c.) şükredilmesi şeklinde iki ana konu yer alır.		
6.	Dinde insanların yapamayacağı hiçbir yükümlülük yoktur. İstisnai durumlarda ise özel kolaylıklar (ruhsat) getirilmiştir.		
7.	Tövbe ve istiğfar gibi ameller herhangi bir çıkar peşinde olmadan yapıldığı takdirde Allah (c.c.) katında değerli hâle gelmektedir.		
8.	Allah'tan (c.c.) her daim bağışlanma dilemek gerekir. İnsan günah işlemese de Rabbinden bağışlanma ister. Böylece O'nunla bağını sürdürmüş olur.		
9.	Kur'an'ın temel buyruklarından biri, mülkiyet hakkına saygı gösterilmesi ve sahibinin rızası olmadan bir malın zorla ya da gizli bir yolla alınmamasıdır.		
10.	Yarattığı insanın iyi hasletlerini ve zaafalarını çok iyi bilen Yüce Allah şefkat ve merhametinin gereği olarak günahkâr bir mümini müminlerin safından çıkarmaz.		
11.	Peygamberimizden (s.a.v.) sonraki devirlerde de hak ve adalet uğruna çaba gösterenlere Allah'ın (c.c.) yardımının geleceği mesajı verilmiştir.		

CEVAP ANAHTARI

	D / Y
1. Hz. Peygamber'in görevinin sadece tebliğ etmek olduğu bildirilmiş, hidayetin tamamen Allah'ın (c.c.) iradesine bağlı olduğu vurgulanmıştır.	Y
2. İnsanın hayat mücadelesinde ve dini tebliğde tek başına başaramayacağı çok şey vardır. Bunun için insan her zaman Allah'ın (c.c.) yardımına ihtiyaç duyar.	D
3. Müslümanlara karşı düşmanca tavır almayan gayrimüslimlerle insani münasebetlerin iyi yürütülmesi tavsiye edilmektedir.	Y
4. İnsan hiçbir başarı karşısında büyüklük duygusuna kapılmamalı, her başarının ardında bir destekçinin olduğunu bilerek alçakgönüllü olmalıdır.	D
5. Surede Allah'ın (c.c.) yardımı ile zafer(ler)in gerçekleşmesi ve bu başarılar karşısında O'na (c.c.) şükredilmesi şeklinde iki ana konu yer alır.	D
6. Dinde insanların yapamayacağı hiçbir yükümlülük yoktur. İstisnai durumlarda ise özel kolaylıklar (ruhsat) getirilmiştir.	Y
7. Tövbe ve istiğfar gibi ameller herhangi bir çıkar peşinde olmadan yapıldığı takdirde Allah (c.c.) katında değerli hâle gelmektedir.	Y
8. Allah'tan (c.c.) her daim bağışlanma dilemek gerekir. İnsan günah işlemese de Rabbinden bağışlanma ister. Böylece O'nunla bağını sürdürmüş olur.	D
9. Kur'an'ın temel buyruklarından biri, mülkiyet hakkına saygı gösterilmesi ve sahibinin rızası olmadan bir malın zorla ya da gizli bir yolla alınmamasıdır.	Y
10. Yarattığı insanın iyi hasletlerini ve zaaflarını çok iyi bilen Yüce Allah şefkat ve merhametinin gereği olarak günahkâr bir mümini müminlerin safından çıkarmaz.	Y
11. Peygamberimizden (s.a.v.) sonraki devirlerde de hak ve adalet uğruna çaba gösterenlere Allah'ın (c.c.) yardımının geleceği mesajı verilmiştir.	D

Kazanım: Nasr suresi ile ilgili verilen tefsirleri değerlendirir.

Süreç

1. Ek-1'deki etkinlik öğrenci sayısınca çoğaltılarak dağıtılır.
2. Ek-1'de Nasr suresinin tefsiriyle ilgili bir metnin bulunduğu öğrencilere bildirilir.
3. Öğrencilerden metinde boş bırakılan yerleri anahtar sözcüklerden biriyle doldurmaları istenir.
4. Boşluklarda ölçmenin güvenilirliğinin düşmemesi için yardımcı fiiller, kelime ekleri ve çoğullar kullanılmamıştır.
5. Öğrencilerin boşlukları anahtar sözcüklerle doldurmasıyla etkinlik tamamlanır.

Değerlendirme

Soru ve cevaplarla kazanımın gerçekleşip gerçekleşmediği kontrol edilir.

Aşağıdaki metinde boş bırakılan yerlere doğru sözcüğü yazınız.

müminler

ümme

dua

zafer

Mekke

Allah'ın (c.c.)
yardımı

mecazen

Medine

kema

fetih

Müfessirlere göre "....." ifadesinden maksat Mekke putperestlerine veya İslam düşmanlarına karşı Hz. Peygamber'e yapılan ilahî yardım ve onun kavuşturulmasıdır. "dinin kemale ermesi, son şeklini alması" anlamında da yorumlanmıştır. "Fetih"ten maksat ise başta Râzî'nin "fetihlerin fethi" dediği fethi olmak üzere Hz. Peygamber'e nasip olan bütün fetihlerdir. Surede Hz. Peygamber'in şahsında genel olarak hitap edilerek Allah Teâlâ kendilerine bir nimet ve yardım lutfettiğinde O'na hamd ve şükretmeleri gerektiği ifade edilmektedir. Müminler Mekke Dönemi'nde fakir ve güçsüzdü; müşriklerin kendilerine yaptıkları zulme karşılık verecek durumda değillerdi. Fakat Dönemi'nde müminler güçlenerek kendilerine haksızlık eden inkârcılara karşı savaşıacak duruma geldiler ve fetihler başladı. Bu durum Arapların İslam'a girmesinde büyük etken oldu. İşte bu sebeple müminlerden Yüce Allah'a hamd etmeleri, kendilerine nasip edilen zafer ve nimetlerinin şükrünü yerine getirmeleri istenmektedir. Hz. Peygamber'in gûnahtan korunduğu bilinmektedir. Buna rağmen ona Allah'tan (c.c.) af dilemesi emredildiğine göre bunun manası ya için, onların adına af dilemesi veya Allah'tan (c.c.) af dilemek kullukta gereği olduğu için "Allah (c.c.) karşısında alçak gönüllülük sergilemesi, her şeye rağmen ibadetlerini mükemmel görmeyip bu sebeple O'ndan af ve özür dilemesi"dir. Bu sure indikten sonra Hz. Peygamber'in "Allahım! Sana hamd eder ve seni noksan sıfatlardan tenzih ederim. Beni bağışla, çünkü sen tövbeleri kabul edersin!" anlamındaki sık sık tekrarladığı rivayet edilmektedir.

(bk. Komisyon, Kur'an Yolu, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, Ankara, 2012, C 5, s. 707-708.)

CEVAP ANAHTARI

Müfessirlere göre “Allah’ın(c.c.)yardımı” ifadesinden maksat Mekke putperestlerine veya İslam düşmanlarına karşı Hz. Peygamber’e yapılan ilahî yardım ve onun **zafere** kavuşturulmasıdır. **Mecazen** “dinin kemale ermesi, son şeklini alması” anlamında da yorumlanmıştır. “Fetih”ten maksat ise başta Râzî’nin “fetihlerin fethi” dediği **Mekke’nin** fethi olmak üzere Hz. Peygamber’e nasip olan bütün fetihlerdir. Surede Hz. Peygamber’in şahsında genel olarak **müminlere** hitap edilerek Allah Teâlâ kendilerine bir nimet ve yardım lutfettiğinde O’na hamd ve şükretmeleri gerektiği ifade edilmektedir. Müminler Mekke Dönemi’nde fakir ve güçsüzdü; müşriklerin kendilerine yaptıkları zulme karşılık verecek durumda değillerdi. Fakat **Medine** Dönemi’nde müminler güçlenerek kendilerine haksızlık eden inkârcılara karşı savaşacak duruma geldiler ve fetihler başladı. Bu durum Arapların İslam’a girmesinde büyük etken oldu. İşte bu sebeple müminlerden Yüce Allah’a hamd etmeleri, kendilerine nasip edilen zafer ve **fetih** nimetlerinin şükrünü yerine getirmeleri istenmektedir. Hz. Peygamber’in günahattan korunduğu bilinmektedir. Buna rağmen ona Allah’tan (c.c.) af dilemesi emredildiğine göre bunun manası ya **ümme** için, onların adına af dilemesi veya Allah’tan (c.c.) af dilemek kullukta **kemali** gereği olduğu için “Allah (c.c.) karşısında alçak gönüllülük sergilemesi, her şeye rağmen ibadetlerini mükemmel görmeyip bu sebeple O’ndan af ve özür dilemesi”dir. Bu sure indikten sonra Hz. Peygamber’in “Allahım! Sana hamd eder ve seni noksan sıfatlardan tenzih ederim. Beni bağışla, çünkü sen tövbeleri kabul edersin!” anlamındaki **duayı** sık sık tekrarladığı rivayet edilmektedir.

(bk. Komisyon, Kur’an Yolu, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, Ankara, 2012, C 5, s. 707-708.)

Kazanım: Tebbet suresi ile ilgili verilen tefsirleri değerlendirir.

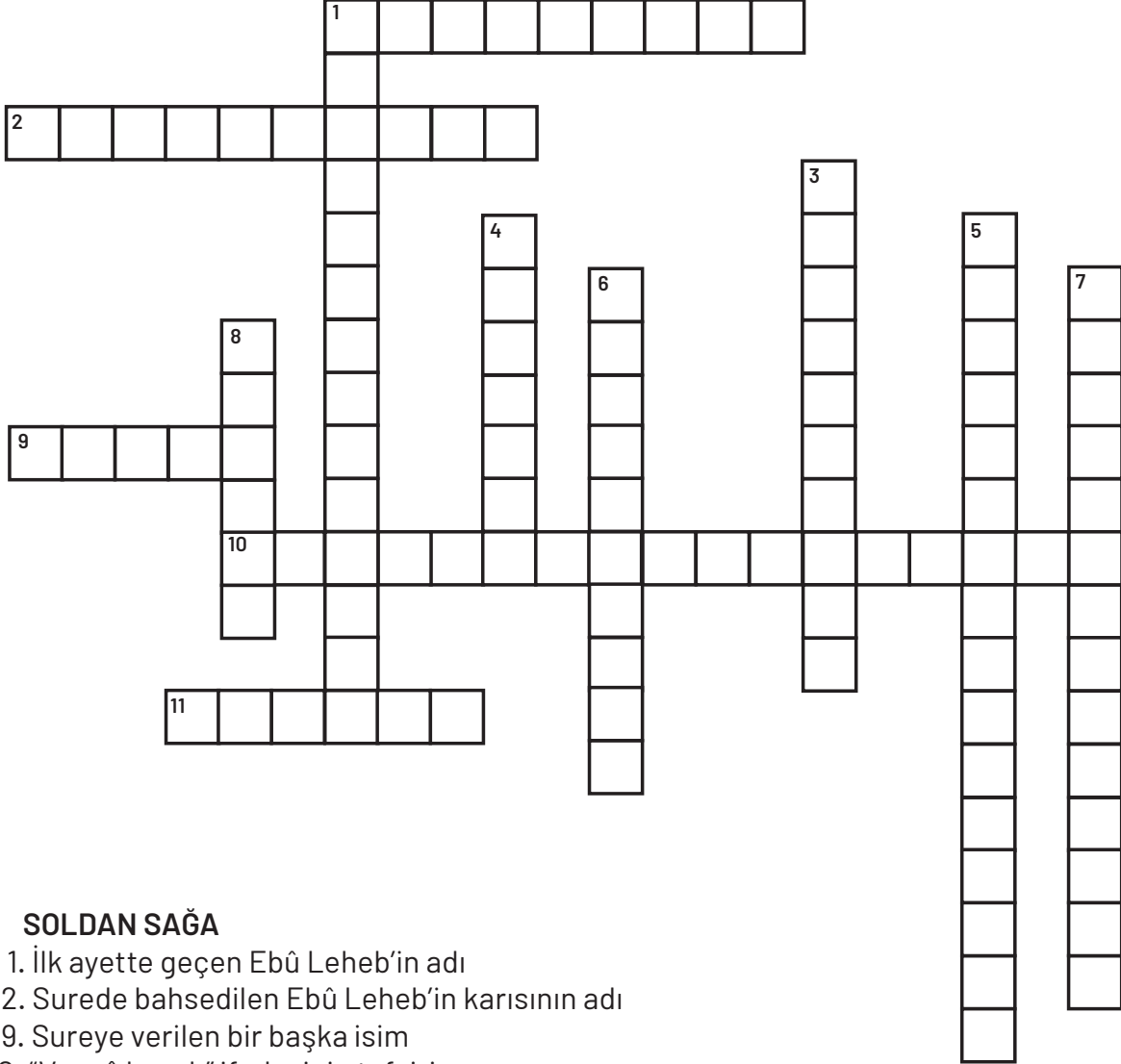
Süreç

1. Ek-1'deki etkinlik öğrenci sayısı kadar çoğaltılıp dağıtılır.
2. Ek-1'de Tebbet suresinin meal ve tefsiriyle ilgili bir bulmacanın olduğu öğrencilere bildirilir.
3. Öğrencilerden bulmacadaki soruları dikkatli bir şekilde okuyarak cevaplamaları istenir.
4. Bulmaca cevaplarının kutulara yazılmasıyla etkinlik tamamlanır.

Değerlendirme

Soru ve cevaplarla kazanımın gerçekleşip gerçekleşmediği kontrol edilir.

Aşağıdaki çengel bulmacayı çözünüz.

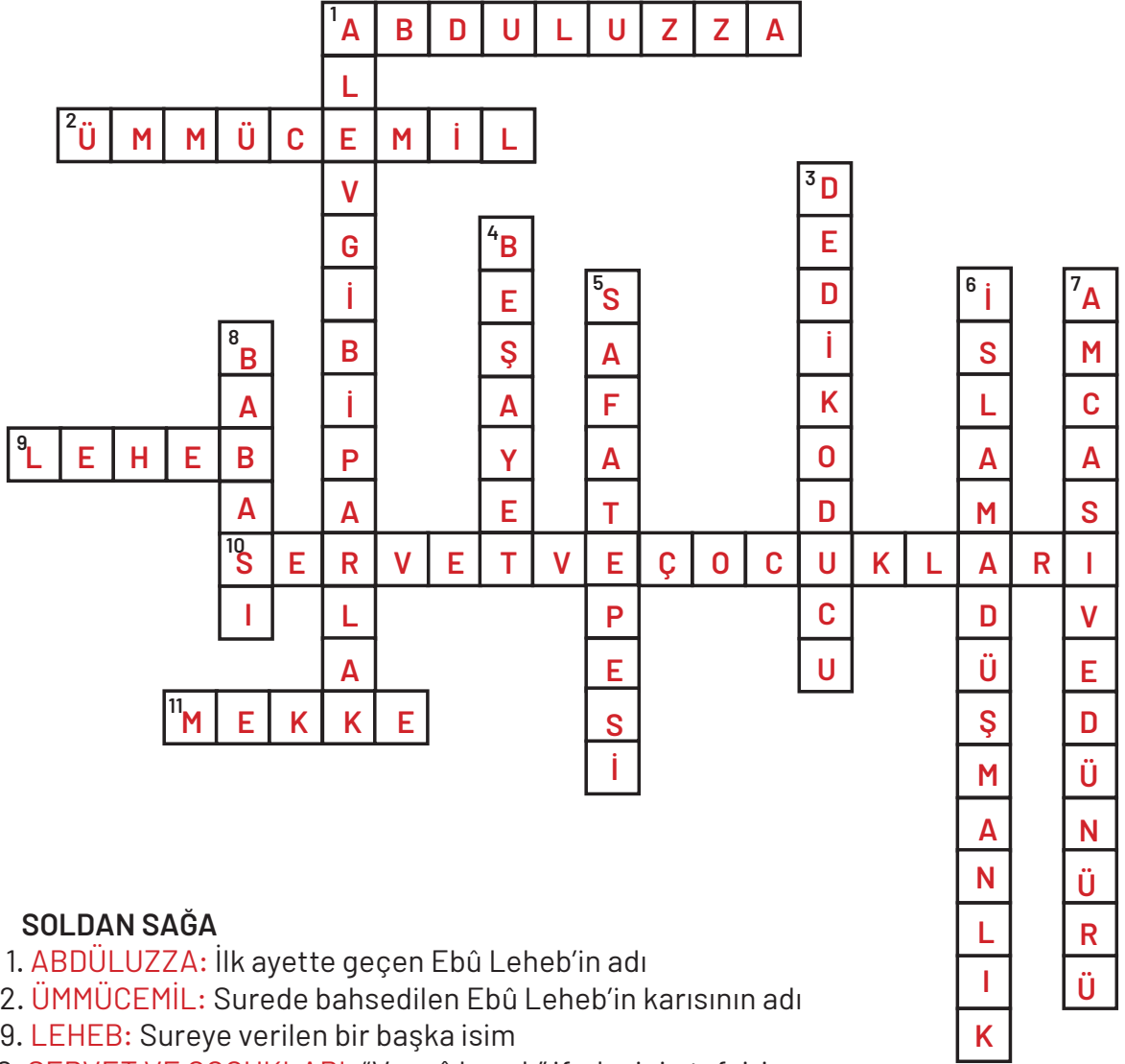
SOLDAN SAĞA

1. İlk ayette geçen Ebû Leheb'in adı
2. Surede bahsedilen Ebû Leheb'in karısının adı
9. Sureye verilen bir başka isim
10. "Ve mâ keseb" ifadesinin tefsiri
11. Surenin iniş yeri

YUKARIDAN AŞAĞIYA

1. Ebû Leheb lakabının anlamı
3. "Hammâlete'l-hatab" ifadesinin anlamı
4. Tebbet suresinin ayet sayısı
5. İlk ayetteki ağır ifadelerin nedeni
6. Surenin iniş sebebine konu olan yer
7. Ebû Leheb'in Hz. Peygamber'e yakınlığı
8. Ebû Leheb lakabını veren kişi

CEVAP ANAHTARI

SOLDAN SAĞA

1. **ABDÜLUZZA**: İlk ayette geçen Ebû Leheb'in adı
2. **ÜMMÜCEMİL**: Surede bahsedilen Ebû Leheb'in karısının adı
9. **LEHEB**: Sureye verilen bir başka isim
10. **SERVET VE ÇOCUKLARI**: "Ve mâ keseb" ifadesinin tefsiri
11. **MEKKE**: Surenin iniş yeri

YUKARIDAN AŞAĞIYA

1. **ALEV GİBİ PARLAK**: Ebû Leheb lakabının anlamı
3. **DEDİKODUCU**: "Hammâlete'l-hatab" ifadesinin anlamı
4. **BEŞAYET**: Tebbet suresinin ayet sayısı
5. **SAFATEPESİ**: Surenin iniş sebebine konu olan yer
6. **İSLAMA DÜŞMANLIK**: İlk ayetteki ağır ifadelerin nedeni
7. **AMCASI VE DÜNÜRÜ**: Ebû Leheb'in Hz. Peygamber'e yakınlığı
8. **BABASI**: Ebû Leheb lakabını veren kişi

Kazanım: Tebbet suresi ile ilgili verilen tefsirleri değerlendirir.

Süreç

1. Ek-1'deki etkinlik öğrenci sayısı kadar çoğaltılarak dağıtılır.
2. Ek-1'de Tebbet suresinin tefsiriyle ilgili bir metin verilerek sorular hazırlanmıştır.
3. Öğrencilerden verilen metni dikkatli bir biçimde okumaları istenir.
4. Metinle ilgili üç soruyu dikkatlice okumaları ve özgün bir şekilde cevaplamaları öğrencilere iletilir.
5. Öğrencilerin sorulara verecekleri yazılı cevaplarla birlikte etkinlik tamamlanır.

Değerlendirme

Soru ve cevaplarla kazanımın gerçekleşip gerçekleşmediği kontrol edilir.

Aşağıdaki metinden yararlanarak soruları cevaplayınız.

"Ebû Leheb'in elleri kurusun. Zaten kurudu. Ona ne malı fayda verdi ne de kazandı! O, alevli bir ateşe girecektir. O dedikoducu karısı da boynunda bükülmüş bir organ olduğu hâlde (o ateşe girecektir)."

(Tebbet suresi, 1-5. ayetler.)

Ebû Leheb daha önce Hz. Muhammed'i (s.a.v.) çok sevdiği, hatta iki oğlunu onun kızlarıyla evlendirdiği hâlde peygamber olduktan sonra onun azılı düşmanı olmuştur. Hz. Peygamber, insanların Allah (c.c.) katında eşit olduğunu, onların dinî ve ahlaki erdemlerine göre değerlendirileceklerini söylüyordu. Ebû Leheb ise kibirli, gururlu ve zengin biri olup fakir ve zayıf insanların kendisine eşit tutulmasını kabullenemiyordu. Rivayete göre Resulullah (s.a.v.) panayırlarda dolaşarak insanları İslam'a davet ederken Ebû Leheb de arkasından gider ve çevresindekilere onun yalancı olduğunu söylerdi. Hz. Peygamber'e karşı daima onun düşmanlarıyla birlikte hareket etmiş, hem kendisi hem de karısı ona eziyet etmişlerdir. "Ebû Leheb'in elleri kurusun!" mealindeki 1. ayet mecazi bir ifade olup onun helak olması yönünde bir bedduadır. Devamındaki "tebbe" fiili, bedduanın gerçekleşeceğini ifade eder; nitekim öyle de olmuştur. Müfessirler 2. ayette Ebû Leheb'in kazandığı bildirilen şeylerden maksadın onun çocukları, malı, mevki ve itibarı olduğunu söylemişlerdir. Buna göre ayet, bunların hiçbirinin kendisini kötü sondan kurtaramadığını ifade eder. Ebû Leheb, Hz. Peygamber'in amcası olduğu için onu desteklemesi ve düşmanlarına karşı koruması gerekirken tam tersine karısıyla birlikte ona eziyet ve sıkıntı verdiklerinden dolayı 3. ayette ateşi son derece şiddetli olan cehenneme gireceği haber verilmiştir. "Dedikoducu" diye çevirdiğimiz 4. ayeti, Hz. Peygamber'e eziyet etmek maksadıyla diken, çalı çırpı toplayıp geceleyin onun yoluna attığı için "odun taşıyan" diye çevirenler de vardır. Mealde, insanların arasını bozmak amacıyla laf götürüp getirdiği ve Hz. Peygamber'i maddi sıkıntısı sebebiyle aşağıladığı için mecazi anlamda "hammâlete'l-hatab" diye nitelendirildiği yorum tercih edilmiştir. Aynı kadın, Lat ve Uzza isimli putlara yemin ederek mücevherden yapılmış kıymetli gerdanlığını Hz. Peygamber'e düşmanlık uğrunda harcayacağını büyük bir gururla söylediğinden dolayı da 5. ayet "Dünya-daki gerdanlık yerine âhirette boynuna ateşten bir ip takılacaktır." şeklinde yorumlanmıştır.

(bk. Komisyon, Kur'an Yolu, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, Ankara, 2012, C 5, s. 711-712.)

1. Surede bahsedilen kişiler hakkında nispeten ağır bir dil kullanılmasının sebebi nedir? Açıklayınız.

.....

.....

.....

.....

2. Suredeki ifadeler İslam'ın ilk zamanlarındaki Müslümanların koşullarıyla birlikte düşünüldüğünde nasıl yorumlanabilir?

.....

.....

.....

.....

3. "Ona ne malı fayda verdi ne de kazandığı!" ayetiyle anlatılmak istenen nedir?

.....

.....

.....

.....

Kazanım: Haşr suresi 21-24. ayetleri ile ilgili tefsirleri değerlendirir.

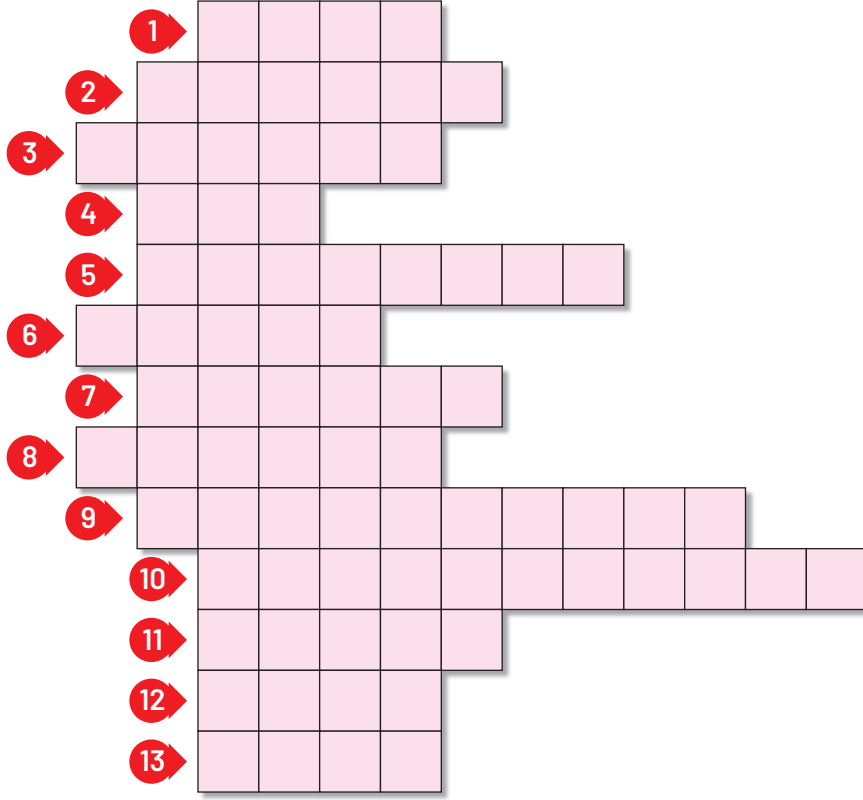
Süreç

1. Ek-1'deki bulmaca öğrenci sayısı kadar çoğaltılarak dağıtılır.
2. Bulmacada Haşr suresi 21-24. ayetlerle ilgili soruların olduğu belirtilir.
3. Bulmaca alanındaki cevapların soldan sağa yazılması istenir.
4. Öğretmenin doğru cevapları söylemesi ile etkinlik tamamlanır.

Değerlendirme

Soru ve cevaplarla kazanımın gerçekleşip gerçekleşmediği kontrol edilir.

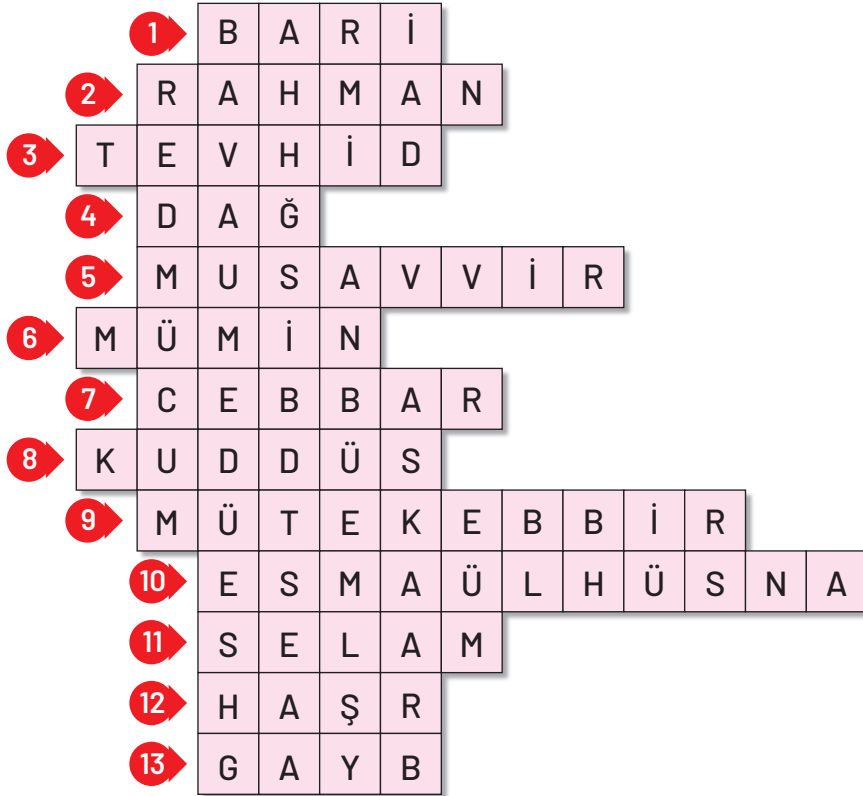
Aşağıdaki soruları soldan sağa cevaplayınız.

SOLDAN SAĞA

- 1) Bir şeyi örneksiz yaratan anlamına gelen Allah'ın (c.c.) ismi
- 2) Allah'ın (c.c.) rahmetinin sonsuzluğunu ifade eden isim
- 3) "Allah'tan başka ilah yoktur." cümlesiyle vurgulanan kavram
- 4) Eğer Kur'an kendisine indirilmiş olsaydı Allah korkusundan başını eğerek paramparça olacak varlık
- 5) Allah'ın (c.c.) yaratmasıyla ilgili O'nun varlıklara biçim ve özellik verdiğini anlatan isim
- 6) Allah'ın (c.c.) "kendisine güvenilen, güven veren" anlamındaki ismi
- 7) "İradesi sınırsız ve gücüne karşı konulamayan" anlamına gelen Allah'ın (c.c.) ismi
- 8) Allah'ın (c.c.) "kutsal, mübarek, eksikliklerden uzak" anlamındaki ismi
- 9) Allah'ın (c.c.) büyüklükte eşsiz olduğunu ifade eden isim
- 10) Allah'ın (c.c.) isimleri için kullanılan ve en mükemmel niteliklerin O'na ait olduğunu bildiren tabir
- 11) Allah'ın (c.c.) esenlik kaynağı olduğunu, insanlara emniyet ve selamet verdiğini anlatan isim
- 12) "Hüvallâhüllezî" diye meşhur olan ayetler grubunun bulunduğu sure
- 13) Akıl ve duyular yoluyla hakkında bilgi edinilemeyen varlık alanı

CEVAP ANAHTARI

Kazanım: Haşr suresi 21-24. ayetleri ile ilgili tefsirleri değerlendirir.

Süreç

1. Ek-1'deki "kavramlar listesi" öğrencilere dağıtılır veya tahtaya yazılır.
2. Ek-1'de tamamlanacak Haşr suresi 21-24. ayetlere ait meal öğretmen tarafından okunur.
3. Her cümlede boş bırakılan yere hangi kelimenin gelmesi gerektiği öğrencilere sorulur.
4. Söz aldıktan sonra boşluğa gelmesi gereken kelimeyi bilen öğrenci tahtaya kalkarak listeden o kelimenin üzerini çizer ve yerine döner.
5. Bu şekilde tüm cümleler sırayla okunarak eksik kavram bulunur.
6. Konunun iyi anlaşılması açısından her bir cümle üzerinde öğretmenin kısa bir açıklama yapması ile etkinlik tamamlanır.

Değerlendirme

Soru ve cevaplarla kazanımın gerçekleşip gerçekleşmediği kontrol edilir.

Haşr suresi 21-24. ayetlerin meallerinde yer alan boşluklara verilen kavramları doğru olarak yerleştiriniz.

Güzel isimler

Görünen âlem

En güçlü

Mülkün gerçek sahibi

Kur'an-ı Kerim

En büyük

Güven veren

Eğer bu bir dağa indirseydik sen onu Allah korkusundan başını eğerek parça parça olmuş görürdün. İşte! İnsanlara bu misalleri, düşünsünler diye veriyoruz.

O, kendisinden başka hiçbir ilah olmayan Allah'tır. Gaybı da de bilendir.
O, Rahmân'dır, Rahîm'dir.

O, kendisinden başka hiçbir ilah olmayan Allah'tır. O;, kutsal, esenlik kaynağı,, gözetip koruyan, en güçlü, dilediğini yaptıran ve olan Allah'tır. Allah, onların ortak koştuklarından uzaktır.

O; yaratan, yoktan var eden, şekil veren Allah'tır. O'nundur. Göklerdeki ve yerdeki her şey O'nu anarak yüceltir. O,, her şeyi yerli yerince yapandır.

CEVAP ANAHTARI

Güzel isimler

Görünen âlem

En güçlü

Mülkün gerçek sahibi

Kur'an-ı Kerim

En büyük

Güven veren

Eğer bu **Kur'an-ı Kerim'i** bir dağa indirseydik sen onu Allah korkusundan başını eğerek parça parça olmuş görürdün. İşte! İnsanlara bu misalleri, düşünsünler diye veriyoruz.

O, kendisinden başka hiçbir ilah olmayan Allah'tır. Gaybı da **görünen âlemi** de bilendir. O, Rahmân'dır, Rahîm'dir.

O, kendisinden başka hiçbir ilah olmayan Allah'tır. O; **mülkün gerçek sahibi**, kutsal, esenlik kaynağı, **güven veren**, gözetip koruyan, en güçlü, dilediğini yaptıran ve **en büyük** olan Allah'tır. Allah, onların ortak koştuklarından uzaktır.

O; yaratan, yoktan var eden, şekil veren Allah'tır. **Güzel isimler** O'nundur. Göklerdeki ve yerdeki her şey O'nu anarak yüceltir. O, **en güçlü**, her şeyi yerli yerince yapandır.